

Kulturális-közéleti havilap, harminckilencedik évfolyam

2013 június Hónapló

Lángh Júlia: Fasírató

Tájkép csata közben. A kettős villamost pótló rozoga buszról elkeseredetten nézem a feldúlt, szétroncsolt, tehetetlen Kossuth teret. A villamossínek helyén egyenetlen halmazokban föld és széttördelt aszfaltdarabok, mögöttük végig kerítés fogja körbe a teret, mintegy figyelemelterelésnek teleragasztva óriásfotókkal az országház múltjáról és jelenéről, a régi térről és az eljövendőről. Szép hazánkról. A kerítés mögött a kivágott fák mint a kivégzettek fekszenek a földön, fáj a szemnek az úr, amit a platánok, hársfák, tiszafák hagytak maguk után. Nézem, nézem, és felnyögök: Rémes! Hangosan mondom magam elé, hátha valaki csatlakozik, lehetetlen, hogy ebben a zötyögő buszban senkire ne hatna a pusztítás látványa.

Egy hölgy félénken bekapcsolódik, igen, szegény fák, miért kell mindig kivágni a fákat, a Nagymező utcai fák is, ugye... Örülök az emberi szónak, de nem hagyom elterelni magam, folytatom: és mindezt azért, hogy olyan legyen a tér, mint a Horthy-korszakban. Csönd. Ezzel vége is jobb sorsra érdemes dirkurzusunknak. A nő nem válaszol, megjegyzem, más se, eddig is csak hallgatóztak, de nem nyilvánítottak véleményt. Ez a nő, ha nagyon védeni akarná a Horthy-korszak visszaállításának szellemét, most mondana valamit, de hallgat. Erről a tapolcai újságárus jut eszembe, kérdeztem tőle, hogyhogy újabban nem lehet kapni nála a Magyar Narancsot, erre mondott valamit egy terjesztői átszervezésről, amit nem tudtam követni, arra figyeltem föl, hogy bulvárlapokat sorolt, amelyek ugyanabba az átszervezésbe estek bele, de azokat mégis megkapja. Tehát csak az ellenzéki lapot nem akarták terjeszteni, vontam le a következtetést, az árus erre hirtelen nagyon belemélyedt a pénzszámolásba, láttam, hogy zavarba hoztam, kis csönd után készségesen azt mondta, úgy tudja, a nagy ábécékben kapható a Narancs, nézzem meg a Tescóban, ott biztos van.

Időnként előfordul, hogy feszélyezett csönd követi egy olyan megjegyzésemet boltban, piacon, villamoson, akárhol, amiből nyilvánvaló, hogy nem lelkesedem a centrális erőterért. Körülöttem nem kelnek a rendszer védelmére, de nyíltságomat nem viszonzják. Pedig a szituáció nem olyan, hogy az állásukat, a családjuk megélhetését veszélyeztetnék, ha kimondják, amit gondolnak. Akkor mitől félnek?

Fél itt majdnem mindenki, vagy legalábbis sokan. Kárörvendve látom, hogy a hatalom is, mert a Kossuth téren kétszáz biztonsági ember védte a gáztettet, miközben a bérmunkások egyszerre estek neki az összes fának, egy péntek kora reggel, néhány nappal a Föld napja előtt. Ugyanolyan sunyin csinálták, mint korábban a Károlyi-szobor terének letarolását.

Hallottam a Klub rádióban a programvezető Wachslér Tamást: csaknem 200 fát kivágtak, de szerinte azok betegek voltak, igaz, volt köztük 17 egészséges is, de azok „nem illeszkedtek a térátalakítás terveibe”. És megígérte, hogy 133 fát fognak ültetni, előneveltek lesznek, hamar megnőnek majd...

Megnőnek, és gyönyörködhetnek a szimbólumok erejében: kőbe vésve, bronzba öntve

visszatér a Horthy-korszak. „A Kossuth tér szobrainak tekintetében az 1944 előtti képzőművészeti arculat visszaállítását kell megvalósítani.”

Az érthető, hogy legyen mélygarázs, ne csúfítsa parkoló autók tömege a teret, és valóban, miért ne legyen parlamenti múzeum, látogatóközpont, alagutak be az országházba és más földi jó. De ne így, könyörgöm, ne az ordítson a történetből, hogy a nemzet főterén (!) visszaállítják a '44 előtti arculatot. Miféle üzenet ez a hazának, a világnak? A Kossuth-szoborcsoport cseréjével egyébként öngólt rúgnak. A felemelt karú, energikus szónok és lelkes, tettekész népe helyett jönnek majd a lehorgasztott fejű mélabús honfiak, jelképezve a leverett szabadságharcot, ez a letargia lesz a példakép, az országimázs?

Én egyelőre a fákat siratom. A többen ráérek sírni majd később.

A fakivágási mánia mindenütt dívik. Föld alatti parkolóhelyeket kell építeni az egyre több autónak, ehhez általában kivágják a fákat. Ahelyett, hogy éppen fordítva, az autók számát csökkentenék, és a fákét növelnék, hogy lélegezni tudjunk. De a többség, hatóság és nép egyaránt, füttyül a józan ész és az önvédelmi ösztön figyelmeztetésére. Engem mindig újra elképeszt, milyen felelőtlenül herdáljuk a természet vagyonát és fosztjuk ki a Földet. A döntéshozók sose gondolnak az unokáik életére?

Nézegettem a hálón, mi újság a franciáknál fakivágás-ügyben. Az általános trend az, hogy a helyi hatóságok elrendelik a kivágást, a lakosok meg tiltakoznak. Környezetvédők és lakosság együtt, polgárok, akik hallatni akarják a szavukat az életüket érintő ügyekben, ahogy az demokráciákban szokás. Van, amikor ők győznek, de többnyire a hatóság az erősebb.

Februárban a közép-franciaországi Nièvre megyében a környezetvédők a kivágásra ítélt fádba kapaszkodtak, összefogódzkodva körülölelték őket, de végül a csendőrök szétzavarták a társaságot. A hely ugyanis egy 110 hektáros ipari létesítmény telepítéséhez kellett: fakitermelő, fűrészüzem és ezekhez kapcsolódó áramfejlesztő, együttesen „Wood-Valley” néven emlegetik. Hogy miért így, amikor az angol szavak használatát francia nyelvi közegben mindig rosszul tűrik, az számomra nem derült ki. Az új üzem állítólag 120 biztos munkahelyet jelentene, közvetve pedig akár 250-et is. Ezzel az érvel szemben a zöldek a környezetszennyezést tudták fölhozni, és a védett fajok, nevezetesen a kétélűek fenyegetettségét. A kirendelt csendőrök füttyültek a békák életére és szétkergették a zöldeket.

Ugyancsak a karhatalom verte szét a tiltakozókat, méghozzá keményen, a Loire-menti Tours városában. Egy rendezési terv 180 egészséges fát ítélt kivágásra, mert egy tervezett új villamosvonal útjában álltak, de az a villamos máshol is mehetne, állították a tiltakozók. Sátrakat vertek az utcán, hálósákokban aludtak a fák lábánál, az egyetértő lakosok ellátták őket étellel-itallal. De csak addig, amíg egy hajnali órán meg nem jelentek a karhatalom erős emberei, és erőszakkal el nem vonszolták őket. Nem ment simán a dolog, voltak, akik megsérültek. Elszállították őket, és elkezdődött a fák kivégzése. Néhány helyi lakos hangosan sírt.

A korzikai Ajaccióban (Napóleon szülővárosa) komoly gondot okoz az önkormányzat évek óta dédelgetett terve, egy háromszintes föld alatti parkoló, amelyre ugyan valóban nagy szükség van, ezt mindenki elismeri, viszont a megvalósításához fákat kell kivágni. Platánokat és pínéákat, ezeket a mediterrán partokon otthonos, ernyő formájú koronával pompázó hosszú törzsű, szép fenyőket. Gyorsan megszületett egy védelmükre alakult szervezet, annál is inkább motivált, mert, mondják, a városban drámaian kevés a zöld terület. Tiltakozások, tárgyalások, tüntetések, cédulák a fákra akasztva: „Halálraítél”. A város polgármestere nem azt mondta, hogy „nem környezetvédelmi, hanem építéshatósági ügyről van szó” (mint a Kossuth téri fák ügyében a magyar kormányhivatal a Védegyletnek), hanem, legalábbis egyelőre, visszakozott.

Szeptemberre halasztotta a munkálatok megkezdését, de azt azért fontosnak tartotta hangsúlyozni, hogy nem ám a tiltakozások miatt, hanem technikai nehézségek merültek föl. Ezeket nem részletezte. A fák és barátaik őszig haladékot kaptak, azután meg ki tudja, mi lesz.

Következzék a legszebb történet a fák, pontosabban egy fa védelméről: hogyan fogott össze mindenki Amszterdamban, hogy életben tartsa Anna Frank vadgesztenyefáját.

A több mint húsz méter magas, 160-180 éves fát valamilyen gombabetegség és hozzá a vadgesztenyék nagy ellensége, az aknázómoly is megtámadta. Korhadott már, féltek, hogy kidől, az önkormányzat ki akarta vágatni, de a bíróság másként döntött, miután civil szervezetek összefogtak a fa életéért. Anna Franknak rejtekhelyéről, a kis padlásablakon át ez a fa volt az egyetlen kapcsolata a külvilággal. Kalitkába zárt madár volt, mondta később apja, az egyetlen túlélő a családból, miután, két év rejtőzködést követően, egy névtelen feljelentésre fölfedezték és elhurcolták őket Auschwitzba.

1944. február 23-án, szerdán írta a naplójába:

„Tegnap óta gyönyörű az idő s egészen felvidultam tőle. Reggelként felmegyek a manzárdra, ahol Peter tanul s kiszellőztetem a tüdőmből a nyomott szobalevegőt. Kedvenc helyemen, a padlón ülök s gyönyörködöm a kék égben, a kopasz vadgesztenyefákban, az ágakon ragyogó gyantacseppekben, a sirályokban és a többi madárban.”

Amszterdam városa történelmi emlékműnek nyilvánította a fát, vigyáztak rá, ápolták, gondozták, de egészsége 2005-ben súlyosan megrendült, belseje elkorhadt. Rendszeresen vizsgálták, acéltámasztékkal erősítették, a harminctonnányi, félig elhalt fa kidőlésétől tartva. 2006-ban egy vizsgálat szerint már csak 28 százaléka volt élő. Az Északi-tengerről érkező vihar fenyegette.

„1944. április 18., kedd – A tél elmúltával pompás tavasz köszöntött ránk. Az április ragyogó. Nem túlságosan meleg, de nem is hideg, s csak imitt-amott élénkíti egy kis záporosó. Vadgesztenyefánk szépen kizöldült, s helyenként már kipattantak a gyertyái is.”

Az Anna Frank háza nevű múzeum (évente egymillió látogató) már egy ideje gyűjtötte, csíráztatta a terméseit, nevelte a facsemetéket, hogy ha eljön az idő, pótolják az eredetit. 2008-ban egy másik vizsgálat – mint orvosi konzílium a nagybeteg fölött – azt állapította meg, hogy talán még 15-20 évet is élhet.

„1944. május 13, szombat – A nap oly szépen sütött, mint ez évben még soha. Gesztenyefánk egész pompájában kivirágzott, teljesen elborítják a lombok és sokkal szebb, mint tavaly volt.” (F. Solti Erzsébet fordítása)

A napló utolsó bejegyzése 1944. augusztus 1. Utána a láger.

A fa mégsem bírta a remélt ideig. 2010. augusztus 23-án egy nagy vihar kidöntötte. Senki és semmi nem sérült meg. A terméseiből nevelt fiatal fák alig több mint másfél métereseek voltak ekkor. Sok csemetét nevelt a múzeum, mintegy százat ajándékozott szerte a világban. Párizs városa az ajándékot az Anna Frankról elnevezett parkban ültette el.

Kapcsolódó írások:

1. **Lángh Júlia: Októberi napok** Szép ősz van, sétaidő, de még mindig fáj a lábam,...
2. **Lángh Júlia: Rangkórság** Már akkor tudtam, hogy a jelképekből csak baj lehet, amikor...
3. **Lángh Júlia: Rajtunk múlik** Hétköznapi, apró események, amelyeket nem lehet megszokni.
Hallottam Kéri László...
4. **Lángh Júlia: Sajtószemle 1850-ből** Hajdani gimnáziumi osztálytársamtól, azóta is jó barátnőm, a következő ímélt...
5. **Lángh Júlia: Nem az iskolának, hanem az életnek...** A menyem, aki szerintem a tanárnők gyöngye, a napokban lelkesen...

Cimkék: **Lángh Júlia**